

Gotycka katedra w Krakowie i architektura europejska około roku 1300 Popularnonaukowe streszczenie projektu

Celem tego projektu jest nowa, pogłębiona analiza gotyckiej architektury katedry na Wawelu w Krakowie (1320–1364), dzięki której określona zostanie jej ogólnoeuropejska rola w dziejach sztuki średniowiecznej. Katedra wawelska jest jedną z najważniejszych budowli sakralnych pierwszej połowy XIV wieku w tej części Europy. Obiecujące badania wstępnych wykazały, że pod względem klasy artystycznej i innowacyjnej pomysłowości architektura katedry krakowskiej sytuuje się tuż obok najważniejszych świątyń biskupich i królewskich XIV wieku. Mimo to jej znaczenie jest niedostatecznie rozpoznane, również ze względu na nazbyt lokalną perspektywę w dotychczasowych rozważaniach nad budowlanymi dziejami katedry. Z tego względu nie uwzględniano jej w badaniach nad architekturą tego czasu w Europie i nie dostrzegano związku form świątyni z najbardziej twórczą i innowacyjną gałęzią twórczości architektonicznej z czasu około roku 1300.

Dzięki badaniom podjętym w niniejszym przedsięwzięciu katedra wawelska, analizowana i opisywana co prawda od końca XIX wieku, ukaże się wreszcie jako dzieło nie prowincjonalne, lecz kluczowe – twórczo czerpiące z doświadczeń najważniejszych ośrodków artystycznych tego czasu, podsumowujące ich osiągnięcia, a jednocześnie otwierające nowe drogi rozwoju gotyckiej architektury sakralnej w tej części kontynentu. Projekt ten opierać się będzie na traktowaniu budowli jako symptomatycznego przykładu najbardziej awangardowego nurtu architektonicznego swoich czasów, nazywanego mianem „architektury około roku 1300”. Obserwacje na temat kwestii szczegółowych zostaną wykorzystane w próbie zarysowania ogólnoeuropejskiej sieci powiązań, w której funkcjonowała katedra krakowska – na poziomie artystyczno-architektonicznym, religijnym, politycznym i społecznym.

Budowla krakowska nie była jak dotąd prezentowana w tak szerokim kontekście, przez co jej znaczenie w dotychczasowej historiografii pozostało raczej lokalne i marginalne, nawet mimo dość licznych publikacji. To z kolei nie odpowiada jej historyczno-artystycznej randze, którą należy właściwie określić i przedstawić na nowo, zarówno w Polsce, jak i na łamach prestiżowych czasopism o zasięgu międzynarodowym. Są to najważniejsze zadania tego projektu.

W realizacji badań istotne będzie podejście interdyscyplinarne, bez których osiągnięcie wyników wykraczających poza dotychczasowy stan wiedzy byłoby niemożliwe. Dlatego w skład zespołu badawczego wejdą badacze epoki średniowiecza o wykształceniu historyczno-artystycznym, archeologicznym i politechniczno-inżynieryjnym, doświadczeni ponadto w czysto historycznej analizie źródeł pisanych. Jest to uzasadnione charakterem przedmiotu badań. Katedra krakowska wymaga złożonych i wieloaspektowych analiz. Składać się na nie będzie rozpoznanie form budowli, określenie genezy artystycznej poszczególnych rozwiązań i powiązanie form budowli z dziejami sztuki gotyckiej w perspektywie lokalnej, ogólnopolskiej i przede wszystkim europejskiej. Punktem docelowym będzie zaś określenie kontekstu historycznego i funkcjonalnego katedry oraz rozpoznanie zawartych w niej znaczeń symboliczno-kulturowych i politycznych. Wyjściem poza typowe metody badawcze historii sztuki będzie wykorzystanie w szczegółowych analizach specjalnie w tym celu przygotowanej dokumentacji pomiarowej.